

Co přinesl rok 2009?

Rok 2009 byl pro Českou společnost anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny významný. Především, ve svých vědeckých a vzdělávacích činnostech jsme byli velmi aktivní. Uspořádali jsme, či jsme se podíleli na uspořádání 10 vědeckých setkání. Jejich rozsah byl od jednodenní vědecké akce až k několikadenním kongresovým akcím celostátního významu. Nejméně na 4 akcích byli významně zastoupeni, či dokonce v převaze špičkoví zahraniční řečníci. Účastníci jistě potvrdí nejen odbornou, ale i dobrou formální úroveň – prostředí, organizaci, úroveň prezentací, dodržení časového rámce, vedení sekcí – i společenskou úroveň našich vědeckých setkání. Velmi si vážím práce organizátorů jednotlivých akcí a nelze nepoděkovat sponzorům – bez jejich podpory bychom takto aktivní být nemohli. Velice potěšující je účast, tím mám na mysli nejen počet registrovaných, ale především počet přítomných v přednáškových sálech, a to po celou dobu vědecké akce. Četností a úrovní našich setkání se můžeme směle srovnávat s daleko ekonomicky silnějšími evropskými zeměmi.

Na přelomu roku 2009 byla vydána vyhláška MZ ČR, která mění název našeho oboru: anesteziologie a intenzivní medicína a počátkem října byl schválen oborový vzdělávací program. Je to významný posun, doslova generační záležitost. Název našeho – tehdy nástavbového – oboru se objevil v legislativě v padesátých letech minulého století, základní obor anesteziologie a resuscitace byl koncipován počátkem let sedmdesátých a o více než tři desetiletí později nový název našeho oboru již výstižně charakterizuje jeho náplň. Myslím, že tím jsou rozptýleny i upřímné obavy těch kolegů a kolegyň, kteří pozorně sledovali vznik České společnosti intenzivní medicíny, aktivitu anesteziologů v ní a mohli mít pocit, že tím se důležité aktivity vyvádějí vně našeho oboru. Právý opak byl pravdou: aktivity, počty i postavení anesteziologů v prvním přípravném i následujícím řádném výboru ČSIM jen reálně ukazují míru naší angažovanosti, zájmu, vlivu, jasné představy o organizaci i náplni intenzivní medicíny. Nemohlo tomu být jinak – náš faktický vliv v této oblasti dominuje. Obor anesteziologie a intenzivní medicína nám vytváří možnost se ještě více na tuto oblast zaměřit. Anestezie a oživování jsou spolu nerozlučně propojeny více než jeden a půl století. Příbuznost dějů charakterizujících řízené trauma operace – mnohdy nesmírně robustního, krevní ztrátou zatíženého výkonu u velmi chorého pacienta, pooperačního období a těžkého stonání či důsledku poranění provázeného selháváním základních životních funkcí je obrovskou příležitostí i výzvou do budoucna. Myslím, že k tomu máme nakročeno dobře: vzdělávací program oboru anesteziologie a resuscitace explicitně

vyžaduje nejméně 12měsíční zkušenost u lůžek kriticky nemocných. Anesteziologická činnost pak představuje ojedinělou možnost cvičit propedeutické výkony: zajištění dýchacích cest a péči o ně, všemožné zajišťování vstupů do cévního řečiště, získávání praxe v monitorování a hodnocení získaných údajů, stejně jako získávání zkušeností v diagnostice závažných dechových, oběhových a dalších komplikací i v jejich řešení, rozhodování nečíslně pod časovým tlakem a s neúplnými údaji. V tom je náš obor jedinečný a takový úvod do problematiky kritických stavů ostatní obory nenabízejí. Pro získání zkušenosti v anesteziologické (či v užším smyslu perioperační) péči zbývá – odmyslíme-li si 10 měsíců společného základu tzv. kmene – 38 měsíců. Myslím, že to postačuje. Dřívější, „druhá“ atestace byla atestací výběrovou, umožňovala zastávat funkční místa, pro běžný výkon léčebné praxe postačovala atestace první. Ta vyžadovala nanejvýš 24 měsíců praxe v oboru. Nyní zákon č. 95/2004 Sb. v souladu s celoevropskými zvyklostmi a trendy dřívější „výběrovost“ nezná a cílí na standardní řádnou odbornou přípravu pro všechny. Za 38 měsíců vzdělávacího programu by se adept měl naučit základním zásadám kvalifikované a bezpečné anesteziologické péče. Měl by zvládat rutinu. Další subspecializace – kardioanestezie, anestezie v hrudní chirurgii, neuroanestezie, anestezie dětí nejnižších věkových a hmotnostních skupin apod. – lze hlouběji zvládat až v rámci dalšího postgraduálního vzdělávání a osobního rozvoje. K atestaci by měl adept přistoupit poté, co takové subspecializace viděl, zná základní principy anestezie a pooperační péče v nich, není však potřebné, aby takové výkony uměl samostatně provádět.

Co s nástavbou či s „certifikovaným kurzem“ v intenzivní medicíně? Je to příležitost rozšířit vlastní odbornost, zkušenost, dále pracovat na vlastním profesním rozvoji. Specializovaná způsobilost v našem oboru je předpokladem samostatného výkonu povolání lékaře bez dalších omezení. Dodatečné podmínky pro získání funkčních míst (např. délka praxe) může klást pouze Česká lékařská komora, v akademické sféře pak lékařské fakulty či univerzity.

V úvodu jednotlivých kmenů postgraduálního vzdělávání projdou všichni lékaři – absolventů lékařských fakult bylo letos téměř 800 – společnou povinnou praxí, mimo jiné všichni stráví v oboru anesteziologie a intenzivní medicína 2 měsíce. Měli bychom je naučit zvládat rozšířenou neodkladnou resuscitaci, lékařskou první pomoc, měli by být schopni rozpoznat závažnost nepříznivého vývoje klinického stavu a přiměřeně reagovat, měli bychom je naučit některé jednoduché propedeutické výkony. Má-li mít jejich po-

byť smysl, budeme se jim muset věnovat, učit a cvičit je – což pro mnohá menší pracoviště bude velká záťaž. Snažme se s tím vyrovnat a považujme to za znamenitou príležitosť dať o sobe – o náročnosti i kvalite našej práce – vedieť. Naše úsilie môže mať i ďalší príznivý dopad: u počiatku problémů řady nemocných ope- rovaných v kritickém stavu či končících pro závažné komplikace na našich lůžkách je podcenění hrozícího

nebezpečí, přehlédnutí závažných klinických přízna- ků, chybná interpretace klinického obrazu, někdy i prostá indolence. Našimi pracovišti budou od nynějška procházet všichni noví lékaři a my máme příleži- tost jejich přístup, znalosti i dovednosti ovlivnit.

*Prof. MUDr. Karel Cvachovec, CSc., MBA
předseda výboru ČSARIM ČLS JEP*

Kam směřuje Česká společnost intenzivní medicíny v nejbližších letech?

Oficiální programové prohlášení nového výboru České společnosti intenzivní medicíny (ČSIM) sice na své zveřejnění ještě čeká (neprošlo zatím rutinním schvalovacím procesem členy výboru), přesto si do- volím prezentovat mou osobní vizi a pevně doufám, že se nebude nijak zásadně lišit od zmíněného přípra- vovaného prohlášení.

Letošní volby do výboru ČSIM zformovaly výbor, který má již tradiční, 4letý mandát. Je to především složení výboru (které z velké části zůstalo v původní sestavě), jež bude určovat směr a cíle činnosti ČSIM, protože potvrzení většiny členů v jejich funkci vypoví- dá o tom, že voličská základna vnímala působení předcházejícího výboru převážně jako správné. Stačí tedy jen udržovat to, čeho bylo dosaženo? Jistě niko- liv, potvrzení kurzu směřování ČSIM výsledky voleb nelze vnímat za signál k sebeuspokojení, ale naopak. Právě 4leté funkční období je výraznou šancí a výzvou, jak upevnit roli ČSIM mezi ostatními odbor- nými společnostmi a navázat na vše, co se v minulém období povedlo a zlepšovat to, co se nepodařilo, nebo na co během 2 let nezbyl čas. Oblastí, kde by se ČSIM měla angažovat a využít naplno intelektuální potenci- ál jak výboru, tak rozsáhlé členské základny, je mnoho. V první řadě jde o zvýšení atraktivity členství v ČSIM tak, aby poměr nákladů na členství (členské příspěv- ky) ve vztahu k přínosu byl jasně ve prospěch člen- ství. Za hlavní priority činnosti výboru ČSIM proto po- važují: servis členské základně, zvyšování kvality pé- če, vzdělávání, rozvoj mezioborové spolupráce, pod- pora výzkumu a v neposlední řadě získání/udržení sil- ných partnerů z komerční sféry. Cíle jsou jasné, jejich dosažení složitější a hlavně pracnější, kladoucí náro- ky jak na členy výboru, tak v určitém pohledu i na člen- skou základnu. Formulování odborných, obsahově konzistentních a náležitě formálně zpracovaných sta-

novisek přispívajících ke zlepšení kvality poskytované péče považují za prioritní oblast, která má mimořádný potenciál změny/zlepšení stávající klinické praxe; vý- znam podnětů z členské základny a identifikace ob- lasti, která by měla být stanovisky či doporučeními po- kryta, jsou však zásadní a nezastupitelné. Za velmi aktuální téma považují problematiku komunikace s ro- dinami/blízkými pacientů a již se formuje pracovní sku- pina pro vznik mezioborového dokumentu, který by měl formulovat hlavní zásady, podmínky a principy ko- munikace v prostředí pracovišť intenzivní medicíny. Další oblastí je vzdělávání v oboru intenzivní medicí- na a formování principů vzdělávacího programu tak, aby bylo dosaženo maximálního konsenzu s obory, na jejichž pracovištích příprava v oboru intenzivní medi- cína probíhá, nebo by měla probíhat. Výbor ČSIM po- važuje za prioritní nejenom udržení optimálního po- měru mezi náročností přípravy a potřebami jednotli- vých odborností, ale také prosazení takového formá- tu odborné přípravy, jež umožní jejím absolventům bezproblémové naplnění požadavků zemí EU v případě zájmu o zahraniční pracovní uplatnění. Ani v poslední oblasti, kterou chci zmínit – podpora výzku- mu, jako jednoho z hlavních pilířů rozvoje každého oboru, nechce být výbor jen proklamativní a ČSIM je partnerem společného projektu Czech Clinical Trial Network, který by měl umožnit jakémukoliv pracovišti se zájmem o vědeckou práci tento zájem realizovat, samozřejmě podle lokálních kapacit a možností, a přispět tak ke zviditelnění ČSIM i na mezinárodním poli. Pevně věřím, že vše, co bylo zmíněno, se nám během následujícího období 2010–2012 ve spoluprá- ci s členskou základnou podaří.

*Prof. MUDr. Vladimír Černý, Ph.D., FCCM
předseda výboru ČSIM ČLS JEP*